

מחנה השלום נחל תבוסה. מדוע זה קרה?

תבוסתנים

צרת תוצאה אחרת. הצווחות של השוק, שאורגנו על-ידי הסידור של שרון, רשהגועו לשיאן בקול-הנפץ של הרימוץ, היו נבלעות ברעם המחאה של ישראל השפויה, ההגונה והדמוקרטית.

ל זה מורפד על-ידי צמרת המערך. הוא טורפד מפני שהיא היתה עסוקה בתימרונים קטנטנים. כי עידן של שימרון פרס ויזחק רבין, הקנוניה באה במ קום הפוליטיקה. החשבונות העלובים בחדי-חודרים באו במקום הפעולה הציבורית הגדולה. כך ימור היה מנחם בגין לפתור את בעיותיו באין מפריע. הוא פעל, ואילו המערך עקב אחריו מעשיו כפה פעור ודומם.

הוא סיים את הפרשה, אירגן מחדש את ממשלתו, דיכא כל גילוי של התמרדות בקרב הקואליציה. ולב- סוף ירק בפני האופוזיציה והציבור ההגון כשמינה את שרון כחבר ועדה-השרים לענייני ביטחון. ואחרי שהכל נגמר, בא המערך והציע לתנועת שלום עכשוו לעשות הפגנה - שבוע אחרי שבוע המחדל. שוב הוכח כישרונו המזהיר של שימרון פרס לעשות את הדבר הנכון ברגע הלא-נכון, ואת הדבר הלא-נכון ברגע הנכון. הוא אמן חסר-העיתוי. ברוב רחמיו מנע הקדוש-ברוך-יהוה ביוזק זה. הוא פתח את ארובות השמיים, וסיפק את התירוץ לביטוח ההפגנה, שלא יכזה עוד לשנות דבר.

ינני רוצה להטיל את כל האחריות על עסקני המערך. גם על תנועת-השלום. על כל גוניה ופל- גיה, לפשפש במעשיה ובמחללה. מדוע נתלתה ביכזל על צווארן של מיסר גות? מדוע לא עמדה על רגליה שלה עצמה? וזתי תופעה שיש לעמוד עליה, כדי להיטהר ממנה, הקנאים למיניהם מאשימים את מנחם השלום בתבוסות. יש הרבה מן האמת בהא שמה זו - אך כמובן שונה לגמרי.

בדברי עם פעילים ואנשי-שורה בהפגנות ובמיש- רות-האבל, אני נדהם מרוח-הנכאים האופפת אותם. רבים וטובים נתפסו לדיכאון קודר. המערכה על ישראל, כך הם אומרים, אבד דה. עלינו להמשיך והיאבב, למען כבוד המי דינה, אך כדי תיקווה לשינוי. הרוב הגדול של המדינה הוא נגדנו. אנחנו מיעוט, וכחוגו קטן הולך. בני עדות-המזרח שייכים לבגין ולשרון, והם קובעים עתה את הטון במדינה. ישראל שלנו, היפה וההגונה, שוקעת. הרימון שהרג את אמיל הוא קול העמית. אני מתקומם נגד הקדרוץ זה. אני כופר בכל פסוק מן הפסוקים האלה. אני סבור כי אין זו האמת - אלא אם כן אנחנו עצמנו נהפוך זאת לאמת.

ין זו אמת שאנחנו המיעוט, והם הרוב. אין זו אמת שאמיל גרינצווייג ייצג את האתמול, תורקי הרימון את המחר.

לפני כמה חודשים בילבד הפגינו 400 אלף איש ואשה נגד הטבח בשאתילא. מעולם לא הצליח הלי- כוד, על דמגוגיו ומסיתיו, לכנס אף מחצית הכוח הזה במקום אחד.

הקנאים הלאומניים הם קולניים מאוד, אלימים מאוד, בולטים מאוד. אבל הם מיעוט, ולדעתי - מיעוט לא- גדול. גם אנו שוחרי-השלום בעלי-הכרה, מיעוט הננו. בין שני מעוטות אלה ישנו הרוב הגדול של העם הזה. הוא מושפע ממה שהוא רואה ושמע. אפשר להלהיב אותו לשעה קלה בסיסמות של "אף שעל", אבל כאשר בא אגורד אל-סאדאת ארץ - הוא השפיע על הרוב הזה יותר מעשרה שרונים. הוא דיבר אל הציבור בהגיון שפוי. הוא הוכיח שהוא מת-כ וון לדבריו ברצינות - והמוני ישראל השתכנעו.

המערכה על נפש העם היא בעיצומה. שום כוח עליון אינו גורד עליה הכרעה זו או אחרת. אין זו טראגדיה יוונית, שסופה ידוע מראש. זהו מאבק, וכמו בכל מאבק - הצד המסור יותר, הדבק יותר במשימתו - הוא שינצח בסופו של דבר. אני כופר במיוחד בקביעה כאילו נגור על עדות- המזרח ללכת שולל אחרי הדמגוגיה הלאומנית. המר- גים אלה שונאים את המערך, ולא בלי צדק. הם נית- גים להשפעת הדמגוגים הלאומניים. המספקים להם תרופת-כוב למכאוביהם האמיתיים. אך אין זו גזירה מהשמיים. יש כאן משימה אדירה, היסטורית, לתנועת- השלום, שאינה אשכנזית ואינה ספרדית. אלא תנועת- התחייה האמיתית של עמי-ישראל כולו. הדיכאון אינו אלא תירוץ לכניעה, לרפיון-ידיים. הקרב עדיין לפנינו, והוא מחייב נחישות. מה שקרה בימים האחרונים לא היה מוכרח לקרות. הכה נדאג לכך שזה לא יקרה שנית!

בקיצור: השידפון יפוד בחיקו של המערך, כמו תפוח בשל. וכל פערה ציבורית שתקום עד אז עלודה להפריע לתהליך זה.

את היתה טעות טראגית, ביטוי נוסף לחוסר- ההבנה הגורא השרר בצמרת המערך. היא מנר תקת מן המציאות הישראלית, שחלפה על פניה. מי שרצה יכוד היה להתנחם: זהו שקם זמני. הכל ישתנה כאשר יתפרסם הדו"ח. במשך חודשים ארוכים התכוננו הכל לקראת יום גדול זה. העולם כולו עסק בספירה-לאחור. האמריק- אים עיכבו מהלכים חשובים. הערבים המתנו. הכל ידעו: אז, סוף-סוף, יקום מתנה-השלום הישראלי במלוא שיעור-קומתו. וממשלת-בגין תעבור מן הארץ. תמימים חשבו כי השקט אינו אלא השקט-שלפני- הסערה, ושמאחורי הקלעים עושים מנהיגי המערך ימים כלילות כדי להכין את היום הגדול. שבו תתפרק הקואליציה של בגין, ותקום הקואליציה של פרס.

האזכרה לאמיל: מי טירפד?

עד שבא היום, והפתבר ששום דבר לא הוכן, שום דבר לא נעשה.

י"ח הוועדה גרם להתרגשות. הציבור ההגון הודעו. הוא המתין לקריאה לקום ולפעול. אך הקריאה לא באה. המיסמך המחרדי פורסם ביום ג', בשעה 10 בבוקר. הכל חיכו להפגנת-ההמונים, שתתקיים בשבת. או יקומו 400 אלף האזרחים - ואולי יותר - כדי להשמיע את הדרישה המוחצת להתפטרות הממשלה. לחיסול עידן- שרון על כל סיפיתיו - החל מן הדיכוי בגדה וכלה בנוכחות בלבגון.

אבל שום קריאה כזאת לא באה. השבת הגרוכה באה וחלפה.

זה היה מחדל שלא ייסלח. פוליטיקה היא עניין של בני-אדם. הרגשות של בני-אדם ממלאים בה תפ- קיד מרכזי. ואי-אפשר לשחק ברגשות של בני-אדם. אין זה קפה, שניתן לחמם אותו כראות עיני הטבח. כחיים המדיניים, הכל תלוי כטיב העיתוי. אקפי פוליטי הוא נכון בשעה מסוימת. יום לפני כן אינו נכון, ויום אחר כך אינו נכון. ההפגנה הגדולה להסקת מלוא המסקנות מדו"ח הור- עדה יכלה להתקיים ביום ד', ביום ה'. היא יכלה להת- קיים לכל המאוחר, בשבת שלאחר מכן. אילו היה נערך מסע-מתחאה באופן יומיומי, במי- דים גדלים ותולכים, במטרה להגיע לשיא הזה - היתה נוצרת בארץ האווירה שהיתה מונעת בעד בגין מלשחק את מישחקו. הלחץ הציבורי היה מטביע את חותמו על כל העסקנים, וביכולת עסקני המפד"ל ושאר המיפלגות הקטנות בקואליציה. כל שוחרי-השלום במע- רכת הפוליטית היו מתעורדים. אווירה אחרת היתה יר-

נועת-השלום נחלה בשבוע שעבר תבוסה. אין טעם בהונאה עצמית ובאשלויות.

ועדת-החקירה פירסמה את מסקנותיה. הכל ידעו שזאת תהיה שעת-המיבחן לכוחות-השלום, ההודמנות האחרונה לחולל במדינה את המהפך-הנגדי. והנה, מנחם בגין התגבר על משבר זה בנקל. ממשלתו החזיקה מעמד בלי קושי. שום דבר לא השתנה בה. מילבד צירופו של שר לאומני נוסף, והעברת אריאל שרון מכסא לכסא ליד שולחן-הממשלה. עתה יושב מנחם בגין לבמה, לתקופה ארוכה. הוא מסוגל להמשיך בביצוע תוכניותיו, שפירושן היסוד כל סיכוי לשלום בדורנו, ואולי בדורות הבאים.

אלה הן העובדות היבשות. הסרגדיה של רצח אמיל גרינצווייג, והפגנות הזעם והאבל שנערכו בעיק- רותיה, הסיחו את ההעת מעובדות אלה. עכשיו יש צורך להתמרד עימן.

שאלה הראשונה היא: איך זה יכול היה לקרות? 400 אלף אנשים הפגינו אחרי טבח צברה ושאתילא למען הקמתה של ועדת-חקירה. היתה זאת הפגנה אדירה של ישראל ההגונה. שורת הצדק והש- לום. מול פני התקוממות זו התקפלה ממשלת-בגין.

העולם כולו הביט בהפגנה זו בהשתאות ובהתפע- לות. היא עשתה רושם כביר בעולם הערבי בכלל, ובקי רב המלסטינים בפרט, מיאטר ערפאת ועד אחרון אנשי אש"ף. היא הוכיחה להם כי יש ישראל אחרת, שעמיה ניתן לעשות שלום ולחיות בשלום. אפשר היה לקוות כי כוח עצום זה, שהביא להקמת הוועדה יתגיים ככוח העת כדי להכפיח את ביצוע מלוא המלצותיה, ואת הסקת מלוא המסקנות המתבקשות.

הנה, הדו"ח פורסם. אחרי כמה לבטים ותימרונים, קיבלה הממשלה פורמלית - ובקושי את ההמלצות המינימליות. אך המסקנה האמיתית הנובעת מן הדו"ח היא שאת שרון יש לטאטא מן הבמה הציבורית היש- ראלית. יחד עם רפאל איתן, ושאת הממשלה הזאת יש להדיח מתפקידה.

מסקנה זאת לא התקבלה. ואילו מחנה-השלום הגיב בכמה פירפורים חלוי- שים. ההמונים לא הפגינו - לא 400 אלף, לא 100 אלף, לא 50 אלף. גם ההפגנה שבה נרצח אמיל ז"ל היתה מרשימה רק בתוכנה, לא בממדיה. מדוע? מה קרה?

תכן כי זרע המחדל הזה היה טמון עוד בהפגנה הגדולה ההיא.

הפגנת ה-400 אלף בכיכר מלכי-ישראל גערכה כי שיתוף-פעולה עם ראשי מיפלגת-העבודה. אלה נתנו לה את ידם, העמידו לרשותה את משאבי המערך. אך הם גבו מחיר: הם קבעו מי יותר ומי ישותף. מה ייאמר ומה לא ייאמר, אילו סיסמות יישאו ואלו לא. זה נראה כמחיר קטן, מותרת ההישג שהתבטא ב- מיספרים. גם המחורמים הבינו זאת, ועל כן לא מחו. אבל זאת היתה פועת.

כי באותו מעמד נקבע, למעשה, כי האינטרסים של מיפלגת-העבודה השתלטו על מחנה-השלום. לעסקנים של מיפלגת-העבודה ניתנה זכות-ויטו. וטו זה הפך מאז למציאות הרת-אפוף.

תוצאה הראשונה היתה שיתוק המחאה ההמ- ינית של כוחות-השלום. מיפלגת-העבודה קבעה את הסיסמה: "שקט, שקט, שקט" - כי הוועדה בודקת!

לא היתה שום סיבה אמיתית לשקט הזה. איש לא קבע שהויכוח הציבורי בארץ צריך להיפסק, בשעה שועדת-חקירה יושבת על המדוכה ובודקת קטע אחד בילבד של התרפתקה הפושעת בלבגון.

טבח שאתילא גרם להתעוררות מוסרית ומדינית עמוקה. מאת אלפי האזרחים בישראל, שלא הבינו עד אז את משמעות המזימה של שרון, החלו תופסים אותה, ודווקא באותה שעה נדם קולה של תנועת- השלום. הויכוח פסק. ההתרגשות הגדולה שככה. מדוע בעצם?

היתה לכך תשובה פשוטה: ראשי המערך חששו שמא רחש כלשהו יפריע להם. הם ישנו וחלמו חלומות מתוקים. תוועדה תפרסם את מסקנותיה, הממשלה תת- מוטס מאליה, המפד"ל יתן את ידו למערך, שימנעון פרס יהיה סוף-סוף ראשי-הממשלה.